

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 243. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 19-го жовтня 1937.

VOL XLV. No. 243. Jersey City N. J., Tuesday, October 19, 1937. THREE CENTS

ЗМІСТОВЕ І СВЯТОЧНЕ ЗАКІНЧЕННЯ ЮВІЛЕЮ О. КОШИЦЯ

НЬО ЙОРК. — „Я щасливий, бо ще за життя почув такі слова призначення на свою працю, про які мені ніколи в житті не снилося. Я працював на полі українського мистецтва так, як працює жовнір в армії. Мистецтво — це моя мрія. А служити українському мистецтву вважав я своїм патріотичним обов'язком. Дожити того, щоб на підприємістві поставився до цієї праці з признанням з наукового боку, вважаю своїм найбільшим щастям і успіхом, бо досі гляділи на мою працю тільки як на працю культурного діяча, громадянина. У нас люди науки — великі люди, а мистці — це „бадьорі хлопці“, що теж уміють чогось доконати. Так здебільшого глядять у нас на ці справи. Але мистецтво не теж наука, коли дивимось на нього як оформлення якоїсь ідеї. А коли поглянемо на мистецтво з естетичного боку, то побачимо, що тут стикаються багато галузей знання. Від логіки до математики — все є з'єднане в музиці. І теж психологія, бож музика зворушує і переконує. Мистці творять через натхнення, часто хвилево, моментально, а в науці все полягає на довготривалих дослідках. І я радий, що саме Український Вільний Університет підійшов до моєї праці на полі українського мистецтва з наукового боку”.

Ось так виглядає жмут деяких думок, що їх підніс проф. Олександр Кошиць у відповідь на численні промови, відношені до нього закінчення ювілею його 40-літньої праці на полі української народної пісні.

Свято це відбулося в неділю, 17 жовтня ц. р., в гарно прикрашеній галі готелю Брезорт в Ятті-свені. При вході на галю привітав Ювілята Теодосій Касків, голова Ювілейного Комітету. Д-р Лонгін Цегельський, що був тогочасним святом, пояснив, що сьогодні великий день, бо отже наша найвища установа, Український Вільний Університет у Празі, дала проф. О. Кошицеві того роду призначення, якого ще не знав ні один такий наш діяч від своєї рідної інституції, надавши Ювілятові титул доктора філософії. Почесний голова комітету, о. Петро Понятинський, відчитав надіслану докторську грамоту латинською мовою, передаючи її зміст українською мовою, щоб було кожному зрозуміло, за яку це працю і за які заслуги діяч українського народу отримав цю почесну грамоту. Д-р Лука Мишуга навізав до Франкових слів „Хай працює наше ім'я, а хай живе і розвивається український народ“, згадуючи про одиницю багатства Кошиця: надіслати українській пісні, себто тій, що є нашою історією і найдостойнішою репрезентативною нашою нацією. Нагадав потребу знову виступити цю пісню у широкий світ, щоб боронити український наріз, його культуру і свободи під проводом О. Кошиця, загально визнаного найбільшого нашого авторитету на тім полі. Згадав теж про нашу завдання подати завчасу про те, щоб українське мистецтво було гідно зарекомендоване на Світовій Виставі в Нью-Йорку в 1939 році. Д-р Артур П. Колман, професор Колумбійського університету, зложив привіт від Департаменту східно-європейських мов. Підкреслив, що тому 14 років він сам, перебуваючи в Празі, прислухався викладачам в Українським Вільним Університеті й може ствердити, що його здивував високий науковий рівень цієї інституції. Проф. Колман подав теж, що ніхто з слів не зробив для піднесення слов'янського імені в Америці стільки, скільки зробив д-р Кошиць з українською піснею. Посол британського парламенту, Ріс Дейвіс, підніс, що від велиш ніхто краще не розуміє українські пісні, бо між кращими й українцями є дуже багато подібного. Як одні так і другі надзвичайно дорожать своєю минулистю і своїм народним мистецтвом. Поздоровив проф. Кошиця і здравіє з собою англійські видання українських пісень, оброблених Кошицем. О. Ф. Тарнавський говорив про те, як проф. Кошиць оживив його своє пісню, бо зявився в Америці по розвалі нашої державності і стався тут пробудником мертвих душ до нового життя. Проф. Р. Придаткевич: Кошиць це не нова особа; це — інституція, енциклопедія української культури. Д-р С. Демидчук: Як приїхав Кошиць до Америки, то навічав нас відразу співати гідно й бойово наш національний гімн. І від того часу постійно вчить нас далі й усе нам щось нового приносить. Це музика і тому й тут роджена молодь так його слухає. Пані Безручка, що належала до капелі Кошиця, розповідала про той магнетизм, якого дізнаються ті, що співають під його проводом. Есемблемі С. Ярема зложив подяку проф. Кошицеві від молоді, що д-р Кошиць належить до

ДРУГИЙ ВІДЧИТ ПОСЛА РИСА ДЕЙВИСА ДО УКРАЇНЦІВ

Заходами Об'єднання Українських Організацій в Америці та Центрального Комітету Української Національної Організації міста Нью-Йорку відбувся в неділю зполудня в Українським Народним Домі другий відчит англійського посла Ріса Дейвіса про українську проблему в світовій ситуації. Велика зала була майже наповнена. Було велике число молоді. Представлений в імені комітету адв. Михайлом Пізнаком, прелегент зараз на вступі зазначив, звідки в нього взялося зацікавлення українською справою та наскільки воно спирається на безпосередньому досвіді в Україні. Він оповідав про свої відвідини. Західної України негайно по гостро звертається проти називання погрому українського населення польським урядом пачифікацією. Це слово підсуває чужинцеві, що польський уряд після до Галичини місію укріпив, щоб вони своїми проповідями успокоїли лю-

дей. Називання огидної річчю гарним іменем це один з тих „триків“, якими уряди часто послуговуються супроти своїх підданих. Досвідив цього самий прелегент, коли, попавши в тюрму під час війни за свій пацифізм, дістав приказ яки на примусову роботу, яку в тюрмі називається „гарден парті“, як звичайно в Англії називається прийняття визначних людей держави королем. Посол Дейвіс малював своє почуття образи, якого він дізнавався, обсервуючи під час свого побуту в Галичині обмеження свободи слова, урядові перешкоди розвоєві кооперативів, фаворитування урядом поляків при розділі робіт і так інше. З усіх надужити найбільшим він вважає те, що польський уряд мстить проти польської нації українського населення на малих дітях.

Посол вважає українців за справжню націю в повній розумінні цього слова та вважає їх змагання до державності за

природне явище, яке колись мусить увінчатись успіхом. Не вважаючи на те, що він пацифіст і не вірить у війну, він розуміє добре українців, які вони звачаються на війну, щоб добути належне їм те, чого не можуть добути мирними способами.

Свої думки посол Ріс Дейвіс розвивав ширше на поданні йому з публіки запити. У цих відповідях він остерігав перед думкою, що, мовляв, в Європі стираються з собою протиліжні ідеології. Не ідеології, а держави, а кожна з них іде за своїм інтересом. Англія не має в Україні ніякого інтересу поза те, що для Англії треба миру, а мир можливий лише тоді, як усі народи живуть щасливі під такими урядами, які вони собі вільно виберили. Він однаково ворожо відносився до фашизму й комунізму та вважає, що їх треба демократії поборювати дорогою дискусії й переконання, що демократичний лад вищий від комунізму й фашизму.

КЛОПОТИ З ГРОМАДЯНСТВОМ.

Незвичайний клопіт з своїм громадянством, котрий є також доказом абсурдності американського права в деяких випадках, має Фред Дж. Карон. Його родинний дім, у котрім він народився, був розділений границею на двоє: одна половина стояла на канадській території, друга на американській. Коли Карон доїхав, ані Канада ні Америка не хотіли признати його за свого громадянина. Карон мучився, у доказував, що він народився у спеціальній кімнаті, а не в ідальні, але це нічого не помагало. Остаточно він рішився плюнути на бездушне право і бюрократію й тепер подає прохання про американське громадянство.

ВАЖНА ЗАЯВА ІДЕНА.

Англійський міністер Іден заявив, що Англії не є байдужа доля Іспанії і Англія буде докладати всіх старань, щоб не допустити до її поневолення, або до відкриття якихнебудь частин з її території.

БОРІТБЛА МІЖ МАЙНЕРАМІ ТА ВІСЛУКНИКАМИ.

Іменована губернатором Пенсильванії комісія для розважати справи вуглеводного промислу запропонувала стейтову контролю над вуглем. На цей план годяться представники майнерської юніти та вугільні „бульегери“. Власники копалень протестують проти плану як проти безправної регуляції промислу.

ПОСТУП СВИТОВОЇ ВИСТАВИ.

Марсель Олівіє, французький генеральний комісар для світової вистави в Нью-Йорку в 1939-тім році, заявив на бенкеті, данім у його честь виставовою корпорацією, що французький уряд хоче взяти у виставі живу участь, не оглядаючися на видатки. Говедля, голова корпорації, Пвей-до відомо, що до участі у виставі згодошлася також Югославія та вже наняла площу під свій павільон.

160 АКРІВ ЗА ДВІ КОРОВИ.

Саскачеванський фермер Алф Билдштейн Кербетт задула Билдштейна до Онтарії і цілу 160-карову фарму, вироблену і загосподарену, продала сусідові за дві дворічні телиці. Перед 14 роками Билдштейн заплатив за цю фарму \$1,800.

ВЕЛИКИЙ КРАДІЖ НА ПОЧТІ.

В поштовоу уряді в Дрогобичі Августові Ангелському, бачачи невдоволення сторожів карної в'язниці на Гіріці, під час надавання грошей хтось украв з кишеньі сумку 1,000 зл. Коли встановлено крадіж, заарештовано поліцію, замкнено всі виходи з будинку і вилігнито-вано всіх людей, але злодій не знайшли.

ТАРАГІННА СМЕРТЬ ХІРУРГА.

У Перемішлі в загальному шпиталі секундар д-р Костельний під час операції роково загинув від поранення в голову в палець. До 48 годин кров затруїлась і після одностороннього терпіння д-р Костельний помер.

ВОВКИ В КАРПАТАХ.

Вовки в Карпатах появляються частіше. Недавно біля Говерлі два вовки в ясну днину, як була мряка, заризали на Козинецькій полизині сім овець.

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ЛЬВІВ. — У селі Карові, пов. Рава Руска, місцева читальня „Прогреси“ поставила в 25-літній ювілей смерті відомого українського композитора о. Віктора Матюка на його могилі пам'ятник. На посвячення пам'ятника зібралося біля 10,000 околичних селян і інтелігентів й воно обернулося у величаву маніфестацію української культури. На те свято прибули представники центральних українських організацій з Львова, а також єпископ Коциловський з Перемишля. На прекрасному квітам і прапорцями возі, в супроводі бандері, вїхав до села голова матернього т-ва „Прогреси“, д-р Іван Брич, якого привитали хлібом і сіллю, квітами та промовами представники місцевої читальні „Прогреси“. Пресов. єпископ Йосафат відправив архиєрейську Службу Божу, в асисті численного духовенства, та відправив панакхиду за душі покійного композитора. Потім були промови різних українських діячів, а ввечері відбувся в місцевій читальні концерт, на яким хор „Сурма“ виконав кілька композицій о. Матюка.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Дня 5 жовтня ц. р. розпочався у Львові перед судом присяжних великий політичний процес проти 43-літнього українського селянина Михайла Хомика за злочини, яких він нібито допускав в часі українсько-польської війни. Польський суд йому закидає, що 7 листопада 1918 року в характері українського воєни він убив родину Мехонських у Львові, а 14 листопада тогож року убив у Львові в часі боїв Л. Лінтнера. Крім того акт обвинувачення закидає підсудному вбивство польського пологоного воєни, невідомого назви, в Лисцях тогож року. Вокзал підсудної адвокати: д-р Семен Шевчук і д-р Живіцькі (поляк). Українська крайова преса подає про той процес широкі звідомлення.

ЗАСУДИЛИ УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — Дня 4 червня ц. р. відбулася в Стрию судово розправа проти студента Ядруслава Горбового, якому закидали приналежність до ОУН й поширення летючок цієї організації. Але що обвинувачення були оперті виключно на „тайних“ доносах поліційних агентів, лава присяжних увільнила підсудного. Та прокуратор зголосив відклик, яким увільнюючий присуд відмінено. Перевівши другу судову розправу, засуджено Я. Горбового на сім літ тюрми. — В Бережанах відбулася розправа проти Дмитра Василюка з Чагарова і Гната Сабатовича з Журавля, пов. Рогатин, за злочини образи польської держави й польського народу та знищення польського державного прапору. Першого засудили на 2 роки і 3 місяці, а другого на 1 рік.

ЗІЗД ЖІНОК-ІНСТРУКТОРІВ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРА“.

ЛЬВІВ. — Товариство „Сільський Господар“, що працює над економічним і культурним освідченням українських селян, повело широку організацію також серед українського жіноцтва, щоб з цього зробити свідомі та корисні для родини і нації господарки. Ця робота Сільського Господарського жіночих інструкторів, які „Сільський Господар“ ступнево підховував. Тепер ці інструкторки, що працюють по різних місцевостях на українських землях під Польщею, мали свій перший зізд, на якому нараджувалися над теперішнім положенням українських жінок-селянок та установили спільні напрямки в їх праці набудуче.

ДАЛЬШЕ РОЗСТРІЛИ В СОВЕТАХ.

МОСКВА. — Розстріли в Булгарії, советська влада розстріляла 9 чергових місцевих урядовців за спробу викликати розрухи проти советського режиму з ціллю відвернення Білорусії від Советів. Советська преса говорив, що застрілені працювали в спілці з німецькою і польською розвідкою. Ходить погослоки, що Совети застрілили адмірала Іванова, який репрезентував Совети на англійській коронації минулої весни. Цей розстріл держать у тайні, щоб не викликати ні за границею ні в краю переполоху.

НАЦІОНАЛІСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ В БУРЯТО-МОНГОЛІЇ.

МОСКВА. — Советська преса доносить, що недовіда викрито в Бурято-Монголії місцеву націоналістичну організацію, яка промолвала до відвернення цього краю від Советів. Члени цієї організації працювали на шкоду Советів. Багато з них дісталося до комуністичної партії й місцевої адміністрації і там робили свою роботу. Советська преса твердить, що ця організація працювала на приказ японської розвідки.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1898

Published daily except Sundays and Holidays
 Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
 111 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
 on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Postage paid at special rate of postage provided for in Section 1103
 of Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ПРАЦЮЄ СОВЕТСЬКА СИСТЕМА

Французський генерал Де Кюняк вигребає у французьким військовим журналі „Ля Франс Мілітер“ ще раз справу покійного російського большевицького генерала Тухачевського, що його останнього червня розстріляли большевики з кількома іншими визначними офіцерами большевицької армії. Не вважаючи на те, що стаття відноситься до похороненого й нині вже навів забутого чоловіка, вона має своє значіння, тому, що розкриває нам краще бойову вартість большевицької армії, що на всякий випадок буде чинником у грядущій світовій війні.

На думку цього військового знавця, генерал Тухачевський загинув через те, що повів засадничу, але невдалу боротьбу за певні засадничі справи організації большевицької армії. Він саме виступав проти цього, щоб в армію, себто в бойову частину державної машинерії, вводити систему політичних комісарів. Він уважав, що ця система мусить шкодити бездлатності армії, і тому старався звільнити військове командування від нагляду політичних шпигунів.

У своїй опозиції проти системи політичних комісарів при військовому командуванні генерал Тухачевський спирався не на теорію, а на свій власний досвід. Генерал Тухачевський був саме командантом большевицьких військ у їх поході на західну Україну й Польщу в 1920-ті роки. Це він почав був цю завзяту кампанію проти Польщі, що довела большевицькі війська під саму Варшаву. Здавалося, що Варшава впаде леда день. Однак цей армії прийшлося зпід самих бран Варшави вертатися, дізнавшись поразки. Як саме в польській армії знайшлася сила на офензиву, це інша історія, про котру й українці можуть багато сказати, але й генерал Де Кюняк не дотикає, бо він цікавиться лише питанням, чому саме большевицькі війська під Варшавою не мали сили викінчити свій переможний похід. Каже генерал Де Кюняк, що генерал Тухачевський програв цю кампанію тому, що не виконав як слід його приказів. Він має на думці команданта кавалерії Буденного, котрий не послушав приказу Тухачевського йти на Варшаву, але пішов у східну Галичину добувати собі приватної слави. Цей Буденний потім заслоняв свій непослух тим, що приказ Тухачевського не був підписаний трьома політичними комісарами, як цього вимагали советські правила. Отже, на думку Тухачевського, він, а з ним і большевизм, програв кампанію проти Польщі через політичних комісарів.

Дивним збігом обставин між офіцерами, що були за розстріл Тухачевського, був власне цей Буденний. Отже Тухачевський програв головну кампанію через політичних комісарів при військовому командуванні, а потім через свою боротьбу з іншими комісарами втратив життя.

Звісно, ця втрата не українська втрата, але вся ця історія важна для українців настільки, що вона розкриває боротьбу між чисто військовим командуванням большевицької армії та політичною контролею. Ця боротьба є висловом недовіри політичного проводу до армії, недовіра такого глибокого, що через нього падають навіть голови провідників. Вислідом цієї боротьби був розгром над Вислою, а в будучності вона може дати подібні висліди деінде.

Р. Гр.

ВОВЧИЙ ЧОМБЕР З ГОГОДЗАМИ

(3)

— Цього не маєте? — спитав високий насупивши брови. — То явищо дурите людей, пишучи на карті?

Стукіт нетерпеливих ставав щораз загальніший і голосніший.

— Вже йду, вже! — крикнула дівчина. — Зараз вернуся до вас. Мусите винайти собі щось інше.

— Це крайня безличність писати на карті щось таке, чого в кухні нема! То лиш на те, щоб гірськими спеціальностями приманювати гостей і, як вже приїде та сяде тут, тицнути йому що інше. Очевидно, бо вовка дістати не так легко, як барана, або свиню!

— Може вже вийшло, — замітив малий грубий. — Ми досить пізно прийшли і ту спеціальність зли ті, що скорше прийшли.

— Вийшло? То на карті повинно бути перечеркнене. А то ні! Навмисно лишають на те, щоб показати, що ось то така невідальщина буває у них. Цілий світ жие обманством!

— Махні рукою на того дати.

вовка! — утихомирював його малий грубий. — З голоду не помрем, бо карта велика. Вибірм їм інше.

— Не вибираю! Не дам себе водити за ніс. Що стоїть на карті, мусить прийти на стіл! Чи ти розумієш це?

Високий вередував щораз голосніше. Збиточник Дарнівський загадав досипати оливи до вогню. Звернувся до сердитого, високого і сказав:

— Маєте повну рацію, пане! Годі дозволити, щоб якісь ресторани, дерун легковажники своїх гостей і робив собі з них дуже несмачні жарти. Така зневага не повинна прилипути безкарно.

— Неправда? — підхопив великий. — Це кпини, це каригідні жарти. Закличу самого господаря!

— Це вам не допоможе, — сказав Дарнівський дуже ввічливо. — Нахилившись до високого, відгородив рукою уста від стороні, де був третій стіл, і шепнув:

— Пару порцій не хочуть

Польські університети завели в класях гето, себто призначили для студентів-жидів окремі місця і лавки.

Слово „гето“ походить з середніх віків і воно означає міську ділянку, в якій призначено було жити жидом. Поза тою ділянкою їм не вільно було поселятися. Знесено це середньовічне гето щойно в минулім віці, як вислід тяжкої боротьби жидів за зрівняння їх з християнським населенням.

Тепер знову запроваджують свого роду гето по таких державах як Німеччина, в якій відгороджують жидів від купецтва, промислу, мистецтва, літератури, культури, змушуючи їх творити у тих ділянках своє окреме життя. Навіть зачинають впроваджувати і таке гето, силою якого призначають жидом навіть у парках окремі лавки. І заборонено жидом змішуватися з німцями через подружжя.

Протижидівський рух прибрив гострі форми також в інших краях: в Угорщині, Румунії, Польщі. В Польщі внаслідок довгої боротьби польського студентства за шкільними властями ті останні остаточно ввели волю студентства і запровадили по високим школах „гето“, себто призначили для жидів окремі лавки. Жидівські студенти завзято проти цього протестували, вони страйкували в той спосіб, що воліли цілий час під час науки стояти, ніж сідати на призначених місцях. Та це не помагало, тільки викликавало з боку польських студентів ще гостріші вибухи. Тепер жидівські студенти рішилися на ще сильніший страйк і постановили замкнутися в жидівським студентським домі та не виходити звідти так довго, аж поки не буде знесено гето. А тепер, як доносить преса, заповіджено з цієї причини генеральний страйк усіх жидів у Польщі. Та правдоподібно і той страйк нічого не зможе. Польща ступнево струнчить жидів до згрідливого поселення „гета“. Тепер вона запровадила його у високим школах, а згодом запровадить у промислі, торговлі, науці, мистецтві, літературі, аж поки жид знов не стане в польському суспільнім житті тою згрідливою фігурою, якою був у ній давніше, себто у тих давніх шляхотських часах, коли жид виконував за шляхтича найчорнішу і найпогіршу роботу й обдирав вбогих селян, щоб за те бути

зненавидженим у селян, а в погорді — в шляхтича.

Така була дяка жидом за їх вірну службу Польщі. Така дяка їм і тепер за те, що вони вцілілі запряглися до польського культурного і політичного воза, що самі старалися уподобити себе до поляків та називали себе „поляками мейсеевого визнання“, що співпрацювали з поляками за границею, а також у нутрі, аж так далеко, що без застережень помагали їм гнобити інші національні меншини, в першій мірі українське населення, що знайшлося під польською владою.

Скільки то влєсливих слів висказали жиди по війні, в Польщі й тут в Америці, на адресу поляків та їх держави! Скільки жовчі вилито на змагання українського народу! А вислід: у Польщі заводять гето.

Жидівська політика в Польщі держала з тим, хто сильніший. Остаточні ці засади тримаються й інші. Але лихо в тім, що жиди не все визнають добре на правдивій силі. Вони судять політичну силу за її хвилиною „кінетикою“, а не за її „потенцією“. Себто, вони захоплюються тою політичною силою, яка в даній хвилі має зброю в руках і тою зброєю може хвилювати блєстити. А не беруть під увагу витривалості цієї зброї, її потенції.

Нема сумніву, що Польща робить із жидів жертвених козлів. Вона своєю нерозумною політикою зайшла в глухий кут. З польської влади незадоволені нині навіть само польське населення. А що ніякий польський уряд не всиди перевести ніяких ґрунтовних, оздоровлих реформ, як довго національні меншини під польським пануванням не мають забезпечених повних прав, то польський уряд старатиметься здобити „жертвених козлів“, на яких міг би скинути всю вину за свої невдачі. Цю вину польський уряд скидає почасти на українців, а тепер уже й на жидів.

Українці все вважали поляків своїми ворогами, все з ними боролися і намагалися завдати їм поважні удари. Тому з цього боку твердження поляків, що до нинішнього тяжкого положення в Польщі багато причинюють українці, є у великій мірі оправдане. Але для жидів, які так вірно служили Польщі, ця польська відплата мусить бути дійсно прикра. Та хай це буде для них ще раз наукою, що на довгу мету не все є найсильнішими ті, що в даний момент мають зброю в руках. Сила зброї залежить від руки і долоні, що її стискає. Коли рука вгне, зброя випадає, а ті що на неї чисили, „пошиваються в дурні“.

ХОЧУТЬ ВИРІШИТИ ПРИ ПИВІ І ЗА ПИВО

На Закарпатті розпочалась нова оргія, яка змагає до того, щоб закріпити там мовну баламуту, себто, щоб не допустити, щоб наріз заявився за те, щоб у школах і урядах вживано мови населення, мови, як там кажуть, „руської“, себто української. По селах вештаються хмари різних агітаторів, що звідкись добули поважні суми гроша і з ними та горівкою підходять до наших селян, змушуючи їх підписувати заяви за „руську“ мову, що означає мову російську. Ужгородське „Українське Слово“ пише про це в статті „Горі ім'ям серця“ (з 23. вересня ц. р.) ось що:

Як відомо, в останніх часах по наших селах і містах дуже змоглася агітація за „руські“ учебники. З місць доносять нам, що притомно пу-

щено в рух цілий апарат обманств, очерчень, денунцій. В одному селі виточено бочку пива на соборі; хто не підписує. В іншому знов підписують селяни чистий папір, текст дописаний пізніше, деінде підписують селяни на землю, яку мають розділювати. Ще деінде підписують малий хлопчина неграмотних батьків, які стоять за... граматику Сабову.

Ще багачко прикладів можнаб навести тих обманств, якими мусять послуговуватися, щоб довести, що хочемо „наших“ книжок. Кожному таму-чому тиснуть самі питання до голови: Відки беруться гроші на друкування цих усіх книжок, на утримання тих усіх агітаторів, на їх поїздки, на пиво, яким гостять і розпивають людей, і т. д. Відки

го делікатесу?

— Як покушаєш, коли не хочуть дати і не дадуть! — сказав грубий.

— Дістану! І ти дістанеш, мій сину! — потішав товариша високий, клепаючи його по рамени. — Чому не маємо дістати щось, коли воно смачне?!

— Я також возьму порцію, та не з гогодзами, а з книдлями, — сказав худий.

— Я також з книдлем, — додав малий грубий.

— Коли ви з книдлем, то і я з книдлем! — додав високий.

(Кінець буде).

ЛИШАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ 12 ДНІВ, ЩОБ

ВИКОРИСТАТИ ОФЕРТУ

„СВОБОДИ“

ЯКА КІНЧИТЬСЯ ДНЯ 31-ГО ЖОВТНЯ, 1937

Кожний новий передплатник, що пришле ОДНОРІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ НА „СВОБОДУ“ в сумі \$6.00, ОДЕРЖИТЬ У ДОДАТКУ КНИЖОК НА СУМУ \$10.00.

По одержанні річної передплати адміністрація „Свободи“ негайно вишле такому передплатникові каталог, з якого він вибере собі книжок на згадану суму.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ І ЗБАГАЧУЙТЕ СВОЄ ЗНАННЯ ЧИТАННЯМ КНИЖОК.

це все?! Чи це партія Феніка і Бродія і Василенка — як римський тріумвірат! — дїстає новий приплив грошей? З якого джерела, чи може аж із двох, трьох?! Як цілі хотять осягнути жертводавці? Чи може декому залежить на тому, щоб скомпромітувати докраю ідею автономії — мовляв, ось такої ясної справи ви не всиди розумно, поправді вирішити, то де вам до більших, замотаних справ?! Чи це хтось невідомий і відомий хоче за всяку ціну повизити нашу школу, щоб молоді утруднити науку, а вчителям кинути сварку за форму, щоб і не могли дійти до змісту? Чи це вислід нової закордонної політики нашої держави, чи великий страх перед живою народньою мовою злучив усіх ворогів нашого відродження в одну спілку? Котра з тих причин — чи всі разом? Не знаємо.

Чого не знаємо, про це не будемо говорити; говорім про те, що знаємо. А знаємо, що стара Австрія старалася всякими способами витворити з чехів на Мораві — московську, а на Шлезьку — шлезьку націю, та це їй не вдалося. Проти задумів Австрії стаяла одностайна чеська суспільність, чеський наріз. Інстинкт самозбереження диктував чехам, щоб не дати себе зловити на сповидно демократичні клічі, в роді: — Народе, не треба тобі фільмів, рішай собі сам! — На це не дали себе чехи зловити!

І український наріз, подібно як чехи, в своєму житті мусів боронити свою рідну мову й рідну культуру перед усіма зазіханнями впродовж своєї історії. І на нього накі-

дувалися всякі, чужими оплачувані галапаси, щоб знищити його. Але цей наріз переможе, бо ж не може чужа мова бути накинена якомусь народові проти його волі. Правда, тут і там за пиво, за якусь вигоду підпишуть темні і присуди смерті на себе; але не вжеж те, що тепер у нас діється, — це вирішення мовного питання? Назавжди? При пиві, за пиво?!

Тому горі ім'ям серця! Лишім хвилину радість кацапам, що мусять уживати аж хитро, щоб та обманів, щоб на темний селянин підписав, що бумага, скамейка, карандаш його рідне слово. Лишім хвилину радість кацапам, а самі вірмо в нашу кінцеву перемогу й берімся до ще більшої праці, як була досі. Освідомлюймо наш темний наріз, що сам на себе в своїй темноті кує кайдани; притомо будемо пригтовані на великі жертви. Тих, що будуть боронити рідної мови, будуть очерювати і гнати, як колись апостолів Христових, але чим більш понесемо жертв, тим вище ім'ям серця!

Наше пожертвування, наша праця та наша любов до рідної мови і до нашої культури нехай будуть найкращою нашою зброєю. У відповідь на всі нинішні провокації наша праця нехай буде найкращою відповіддю. Фонд на друкування книжок, зложений Учительській Громаді, нехай буде першою точкою нашої відповіді.

Не бійтеся — голосив ще недавно Президент-Визвольник. — Не бійтеся! До праці! Горі ім'ям серця!

ВЖЕ Й РОКСОЛЯНА — „ПОЛЬКА“

„Полька на троні султана“ — це заголовок статті, ніби наукової, яку помістив Тадей Білінський в ч. 191. відомого краківського часопису „Лістуровани Курер Цодзенні“, що то постійно нищить усе, що українське. Ось той польський „учений“ добуває ту „польку“ в Роксолані, славній жінці Сулеймана Великого, одного з наймогутніших отоманських володарів (1520—1566). Цю Роксолану вважають найвизначнішою жінкою XVI століття, а в історії Туреччини її ім'я записане не менш світлим буквами, як її славного чоловіка.

Отому польському „вчену“ відповідає в ч. 17 журналу „Нова Хата“ відома українська діячка Константина Малицька. Вона покликуються на студії поляків у цій справі, а то Жерота Павлі і Шимона Ашкеназого, які виразно стверджують, що Роксолана була дочкою „руського ксендза з міста Рогатина“. Вже сама назва „Роксолана“ значить „Русинка“, і так її підписують на портретах, які досі зацікавили. Кримський у своїй „Історії Туреччини“ називає Роксолану „українською поповною“.

А народня українська традиція й історія подають, що це була Анастасія Лісовська, донька нашого священника з Рогатинщини, яку турки захопили в ясір у часі турецького нападу на галицькі землі. І ще до нині лунає пісня:

А тотаж то Роксоланка,
 Що то трясла Сходом,
 Була наша попаданка
 З Рогатина родом.

Про цю попаданку пише К. Малицька так:

„У Стамбулі знаходиться до нині мавзолей-гробниця Роксолани, одна з найкращих у столиці Туреччини. Тут спочиває Хурем-султанка (радїсна монархиня), яку бурхливе життя з скромної попаданки ви несло на престіл найбільшої в той час держави. Анастасія Лісовська — українка з числїти до — „полек“.

роду, але вдачею трохи різна від своїх чутливих землячок. Вона і в найтрагічніших хвилях уміла заховати спокій і рівновагу духа. І коли гнали її бранкою Чорним морем по гострім каміні, по сірим корінні і в Стамбулі на вартбазарі, торговці жіночим тілом, і серед інтриг султанського гарему не проливали вона не вільницьких сліз, а вміла, все весела, приміняти до умови життя, бо дивилася вперед, бо цікавилася сучасністю, бо вчиняла скрізь і всюди чужою мудрості, а сама творила свою будучність, не затрачуючи притомно ні дрібки власної багатї індивідуальності“.

Про Роксолану писав венецький посол Новаджеро в 1553 р., що „в османській державі не було жінки, яка тишила-сь більшою повагою“. А коли Роксолані було 50 років, то про неї писав інший венецький посол, Тревізано, що вона є для султана така кохана дружина, що відколи він її пізнав, відтоді не хотів уже знати другої жінки, а „чогось такого не робив ще ніхто з султанів, бо в турків є звичай міняти жінки“.

Роксолана стала з невідомої султанкою, але не прийняла всіх приписів турецької релігії і двірської етики. Вона ходила без обов'язуючої турецьких жінок заслоні на лиці, давалася портретувати чужим малярям, з'являлася свобідно на нарадах державних мужів, де був доступ тільки чоловікам, вмішувалася в політику, приймала послів чужих держав і виявляла себе на кожному кроці — самостійною монархинєю. А крім того займалася добродійною акцією: заснувала кухню для вбогих, лічницю, купальню, бібліотеку, дім для божевільних і т. п.

Усе те зібрала у своїй статті К. Малицька, відповідаючи польському писачу, що рад би й ти визначити жінку за числїти до — „полек“.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НА ШО ЇМ ЗДАЛОСЯ?

Зазначую, що в одній частині Нью-Йорку записалися до школи для дорослих людей одна українка. Доросла вже людина. Замужня. Має діти, з котрих декотрі вже самі заробляють на життя.

Зачував я потім, як наші люди дивувалися: "Що їй то того? Нащо їй учитися? Чого вона навчиться? Чи не має чогось кращого робити?" І так і інші.

Тимчасом у газетах кожного дня подають новинки про відкриття спеціальних курсів для дорослих людей. Ось, наприклад, у Ньюарку, Нью-Джерсі, відкривають цієї осені курси для дорослих людей. Мають учити там: англійської, німецької, французької, італійської, еспанської мови, бізнесових рахунків, торговельного права, діловодства, стенографії, кравецтва, вишивання і т. ін. Цілі науки різнорідні: мають дати доспілим людям розривку та науку, потрібну для звання. Це вже п'ятий рік ведеться ця школа в Ньюарку. Знають, кожного року знаходиться багато людей, що так знайдуть у школі щось потрібне, пожиточне, чи приємне.

ШО КРАЙ, ТО ОБИЧАЙ.

У в'язниці повіту Нью-Кесл, коло Вилмінгтона, в стейті Делевар, виконали небувалий присуд суду. Прив'язано 30-літнього Джеймса Гарта до стовпа на повітряній в'язниці та ввіплено йому по голих плечах десять ударів батогом. Потім замкнено його ще на 6 днів до в'язниці.

Засудив його суддя Френк Спінкмен на цю кару за те, що він бив свою жінку. Закон, на основі котрого суддя видав присуд, походить іще з 1717 року, отже ще з часів, як американські колонії не становили самостійної держави. За останніх десятих літ не карано так ні одного чоловіка.

Це становить до биття жінки чоловіком, котре видно з присуду судді, походить з культурного наставлення американців. Воно стоїть у виразній противенстві до культурного наставлення в цій справі інших народів. Кажуть у нас: "Жінку люби, як душу, а тряс, як грушу!" А москалі кажуть: "Як чоловік жінку б'є, то вона від того ліпшу зупу варить".

НЕ БУДЕ ВІЛЬНО ЖАРТУВАТИ З ПОПАДЯНОК?

Міс Мексін Воткінс подає до публічного відомства, що в Нью-Йорку зорганізовано нове товариство, котре буде коротко називатися "Ес-Ді-Ов-Пі", або цілою назвою: "Со-сайеті оф де Дотерс оф Прічерс", себто "Товариство дочок проповідників".

Каже вона, що дочки проповідників зорганізувалися в товариство перелюдів тому, що проти них люди пускають собі преріжні жарты й дотепи. Отже вони організуються на те, щоб до таких жартів набувати не допускати.

Можливо, що це правда, що про дочок проповідників пускають багато жартів, але чи припадає їм до думки, що для цього організувати аж спеціальне товариство?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МОЇ ВРАЖІННЯ З ПІВДЕННОЇ КАЛІФОРНІЇ.

Чи то своїм географічним положенням, чи своєю природною красою, тропічними рослинами, багатствами, чи своєю овочевою індустрією, що стало розростається і майже заливає всі краї світу, чи то нарешті, своєю фільмовою продукцією — Каліфорнія займає перше місце не лише в Америці, але й у цілому світі. Рекорд цієї країни непереможний, дарма, що цього року минуло лише 80 літ, коли її американці забрали від Мексики і коли то тисячі людей, ідучи за кличем "Гов вест", горнули сюди в пошукуванні копалень золота, шастя.

Не тільки тоді люди йшли "на вест", але йдуть і тепер. Новоприбулі до Каліфорнії легко запричмує характеристичний прояв безнастанного напливу "чужинців" до цієї "соняшної країни", як називають цю казкову провінцію. З 5,677,251 громадян Каліфорнії, є дуже малий процент там уродженців. Решта — прибулі з сусідніх стейтів: Оклахома, Нью-Мексико, Невада, Колорадо, Айова і т. д. Не бракує тут і ньюйорчан, людей з Пенсильванії, словом, з кожного стейту. Є тут і північні мексиканці, косоокі японці, китайці, а зокрема — жиди. Японці працюють по городах, виноградниках, склепах, а китайці даліше перуть шмаття. Ті дві групи людей тепер незвичайно рухливі і страшенно себе ненавидять; навіть б'ються. Це від війни на Далекім Сході. Минулого тижня у Лос-Анджелесі там роджені китайські і японські хлопці в шкільному віці зчинили такий завзятий "файт", що аж мусіла їх розбрювати поліція.

Зо слов'янських народів є тут усі. Москвини найчисленніші. Хоч поріжнє релігійних сектантів, проте мають поважний голос у голівудських колах, але завдяки жидам. З релігійних московських сект цікаві є т. зв. молокани. Їхні члени ходять з бородами, жінки позакручовані в хустини або в шапки, а декотрі ходять босі по Бродвею у Лос-Анджелесі. Українців тут небагато, але, на жаль, під теперішній час усі вони страшенно порозкидані по Лос-Анджелесі й околицях, а декотрі по т. зв. пустинях. І не живуть у згоді з політичними та особистими причинами. Колись був у них свій культурний осередок, свій хор і т. д., але з цього остався лише солодкий спомин. Автор цих рядків вірить у певну потребу відновлення українського життя і вірить у його скоріє відродження, але до цього потрібне, в першій мірі, об'єднання свідоміших сил, котрі дали б почин цій, такій потрібній справі. І справді булаб велика шкода, колиб місцеві українці осталися позаду своїх братів на сході у їхній акції для себе й для Рідного Краю.

Кажуть, що пересічно сюди приїздить (на дахах вагонів!) 500 непрошених гостей з чужих стейтів і тим витворюють чималу кризу для властей, бо роботи трудно знайти, а кормити їх годі. Тому уряд депортує їх до місця їхнього уродження. Між тими "непрошеними" є чимало небезпечних чужинців.

А як деякі жарты проти цих дочок проповідників справді мають у собі якусь правду? Чи можуть вони розбавити дзеркало, коли щокри-

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим подаємо до відома, що головний рекордний секретар Д. Галичін буде присутній та говоритиме на наступних зборах і імпрезах членів Українського Народного Союзу:

Chicago, Ill., у четвер, 21-го жовтня, на організаційних зборах урядників і членів усіх відділів У. Н. Союзу з міста Шікаго й околиці, які відбудуться у 7-мій годині ввечір на Нортсайд під ч. 2408 Вест Шікаго евеню.

Windsor, Ont., в п'ятницю, 22-го жовтня, на загальних зборах місцевих громадян у справі оснування Союзного відділу.

Detroit, Mich., в суботу, 23-го жовтня, на зборах урядників усіх відділів У. Н. Союзу з Дітройт і Гемтремк, у годині 3-тій пополудні, в парохіальній галі при вул. Кліперд і Едвард. У 7-мій годині ввечір відбудуться в тій самій галі організаційні збори всіх Союзовців з Дітройт і Гемтремк.

Cleveland, O., в неділю, 24-го жовтня, на посвяченні прапорів 102 У. Н. Союзу.

Обов'язком кожного урядника й члена У. Н. Союзу з вище поданих місцевостей є бути конечно присутніми на дотичних зборах.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

людей з кримінальними рекордами, котрі тут змінюють свої назвища і ведуть, коли можуть, життя чесне. Зате, за зв'язками тутешньої преси, приїждять сюди різні мільйонери, котрі пересічно денно оставляють тут півтора мільйона доларів. Голівуд, Санта-Каталіна й багато інших поважних місцевостей роблять Каліфорнію для відвідувачів модерною Меккою.

Голівуд на мене не зробив великого вражіння. Выглядає на жидівську дільницю міста Лос-Анджелеса. Будинки жидівського шпінгалю в Голівуді з Соломоновою зведеною зноситься високо понад інші будинки. Скрізь видно різного роду "красуні", що ждуть на фільмову кар'єру чи яку іншу. Є вони різних національностей, але найбільше є їх з жидівського роду. Ті останні мають мабуть надію, що їм тут легше вибитися.

Назавал у Каліфорнії можна надібати багато старших людей з слабким здоров'ям, що користають з лагідного підсилення. Також автомобілі тут старіші. Це тому, що нові авта тут дорожчі, яких 100 до 150 доларів, ніж на Сході. Це тому, що автомобільні підприємства додають до ціни авта ще кошти транспорту. Деякі люди їдуть на Схід, там купують авта і вертаються ними до Каліфорнії. Без авта тут майже не можливо жити. Природа манить своєю красою в гори, в пустині, до купельних місць, чи деінде. Всюди тут гарно. Всюди своя питомою краса, з тропічними деревами, рослинами, пальмами, фігами, помаранчами, цитринами і сотнями інших річей, на яких опис мені бракує слів. Найкраще вражає в Каліфорнії весна, коли бачите покриті снігом гори, за ними ясне, тепле, усміхаюче сонце, а на долинах широкі поля — виноградні, помаранчеві, бросковиневі і т. д.

Між ними вються модерні дороги, при котрих продають смачні ягоди — овочі цієї щедрої країни.

Каліфорнія — це рай на землі. Рай для всіх, але найбільший для тих, що мають гроші!

Ф. Луцків, Лос-Анджелес, Каліфорнія.

кайданах закута, пішла на те, щоб вас опам'ятати — предків наших слава.

Чи плакати їй від когось-даски ждати?

Гей! Чийж ви внуки?!

"Contra spem spero" — проти надії сподіваймось, не опускаймо рук. До відважних світ належить — то надія наша. Завіт предків наших шлях до волі — тож у ряди всі до одної злучи.

Любови до краю від тих, що в нерівних боях впади, треба нам учитись, крामольників знехтувати — недоукам у школу, від крикунів — хвалків діла зажадати, ділом приклад дати, в позитивній праці патріотизм проявляти.

А що найважливіше: всі свої установи підпирати, проваляти їм не дати.

Діти українські в українську школу обов'язково послати. І пам'ятати на Шевченка: "Учїтєся, брати мої!... І рідною мовою дорожити, бо:

"Рідна мати нас родила, рідна мати нас повила. Чомуж мова її булаб нам немилла?"

За туж мову москалі чи ляхи братів наших у в'язниці саждають, ба навіть нею Господа благати забороняють.

Мамо українська — цеж ти України.

Думаю, не милося, що тобі так кажу. Виховуй нам дитину в щирій любові до України, пам'ятаючи, що кожна птиця свої писклята для себе плекає. Сповниж, українська мамо, цей святий наказ: цеж як криштал чистий патріотизм твій і всіх нас.

Хай же лунає слава і предків наших заповіт. Не лякаймось, що "йдуть на нас", бо ще живе дух Свєтослава і рознесеться знов його слава від Кавказу до Карпат.

Володимир Сомко, Мінеаполіс, Мін.

ЧИ У ВАШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ Є ТАКІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ?

ЯК НЕМА, ТО ЗАМОВТЕ НА НАСТУПНИЙ ШКІЛЬНИЙ РІК У КНИГАРНІ "СВОБОДИ".

ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука	40 п.
(Маємо лише нове видання першої читанки М. Матвійчука з 1935 року).	
ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для II класу) М. Матвійчука	45 п.
ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для III класу) М. Матвійчука	60 п.
ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для IV класу) М. Матвійчука	75 п.
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей у чотирьох частях з дуже гарними ілюстраціями М. Фар-туха: КИЇВСЬКЕ КНЯЗІВСТВО; ГАЛИЧКО-ВОЛИНЬСЬКА ДЕРЖАВА; КОЗАЧЧИНА; УКРАЇНА В НЕВОЛІ. Це надзвичайно добре видання для вжитку в школах і для дітей. Кожна книжка коштує 20 центів. Ціна за всі чотири книжки разом	75 п.
КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. І. Крип'якевича	50 п.
МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. І. Крип'якевича	15 п.
ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ з багатьма малюнками і картою. С. Рудницького	75 п.

МАЛІЯ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії, уложив о. І. Рудович	85 п.
БІБЛІЯ ІСТОРІЯ старого і нового завіта, о. д-ра Я. Левицького	85 п.
БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії, о. С. Біленького	85 п.
ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях, о. С. Біленького	50 п.
РУХОВІ ЗАБАВИ. Декотрі мають пісні	20 п.
ВЕСЕЛА БАНДУРА, співанички з нотами	20 п.
МАЛІЯ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей, видання "Світ Дитини"	25 п.
СЕРЕДЧЕННЯ ВІНОЧОК. Византійські святочні бажання для українських дітей: На іменина або уродини матері, батька, дідуся, бабусі, тети, сестри, брата, вчителя, вчительки, товаришки. Також новорічні, великодні і різдвяні побажання. Писемні привітти на Святий Матері і декламатії	35 п.
МАЛІЯ ДЕКЛАМАТОР, збірка віршів до декламатії на всім національній і шкільній святі та обходах. Підбрав і впорядкував М. Таранько. Видання "Світ Дитини"	25 п.
МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говорів, спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Д-ра К. Кисельовського. Ціна	65 п.
МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма, М. Матвійчука. Ціна	75 п.

"СВОБОДА"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 246) JERSEY CITY, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШКАГО, ІЛЛ.

О. Архипенко відкрив школу.

"Шікаго Дейлі Ньюс" з 9 жовтня подає відомості про приїзд українсько-американського мистця Олександра Архипенка з Каліфорнії до Шікаго. Заразом поміщено велику, дуже гарно вбрану знімку, з твору Архипенка "Ма".

Архипенко, як подає часопис, буде викладати по університетах і музеях. Перший виклад відбудеться 20 жовтня в "Юніверзиті оф Шікаго кемпос" заходами "Інтернешенел Гавз енд ди Ренесанс Сосаєті".

Архипенко буде давати постійні виклади тижнево в "New Bauhaus" які зачнуть 18-го жовтня в "Marshall Field Mansion", 1905 Prairie Avenue. Окрема власна школа Архипенка рисунку, малювання і різьбарства знаходиться під ч. 510 при вул. Норт Дірборн.

Американська газета згадує теж про останні українські праці Архипенка для Клівленду, Дітройту, Стемфорду і Львова.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Будуємо У. Н. Дім.

Ще не бачив Дітройт такого народного свята, яким було свято з 19 вересня, коли то відбулося заложення вугільного каменя під Українську Народну Святиню. В тім святі, яке було теж святом У. Н. Союзу, взяло участь коло 7,000 осіб. Про це буде окремий допис, а я подаю тільки спис жертв, що їх тоді зложено. Якби чия імя не було поміщене, то просимо зараз звернутись у тій справі до секретаря на адресу: 6624 Fern St., Detroit, Mich.

Жертували: С. Ф. Кляйн \$125; Укр. Мішген Ліга \$100; В. Едвард \$100; М. Лаво \$100; Бр. св. Росафата \$50; В. Ділік \$50; М. Кіпінг \$50; Юлія Шустаківська \$27; Чо \$25; Клоб Мазепа, відділ 183 У. Н. Союзу, Укр. Ам. Стівенський Клоб, Укр. Демократичний Клоб, Укр. Громада з Норт Дітройт, відділ 292 У. Н. Союзу, відділ 175 У. Н. Союзу, Полівний Кол. Ком. Патрік Г. О'Байн, Дмитро Медвський з Тріолі, Огайо, П. Антонович, П. Боднарчук, І. Бойко, П. Войтович, П. Гнатко, д-р Грибик, Г. Івасків, Союз Українок, від. 23, І. Кузь, А. Котвич, Д. Кримко, О. Лученько Любецький, Осип Навроцький, В. Резник, С. Тимоцько, Р. Філас, М. Чорний, С. Чорний, М. Шустаківич, І. Янгич; д-р А. Т. Кібіз \$23; по \$20: Союз Гетьманців Державників, М. Гаврилович, П. Гардія, Анна Коваль, І. Панчук, В. Сковорон; по \$15: Укр. Національне Об'єднання з Віндзор, Онтаріо, Канада, Товариство Укр. Бізнесменів, П. Ващук, Т. Замтон, Т. Вихорик, А. Градовський, М. Лаворчин, М. Лавриневич, Т. Медвіль; А. Дяків \$13; Тов. ім. Т. Шевченка, від. У. Р. Союзу, \$12; по \$10: Амер. Укр. Горожанський Клоб, О. Д. В. У. від. 24, Укр. Ам. Гор. Клоб з Дітройта, Укр. Жіночий Прогресивний Клоб, У. Р. Союзу відділ 72, Тов.

Віляна Україна, 8 членів Тов. Укр. Бізнесменів, Герберт Байс, Генрі Гелен, Мішген Фурнігтор Ко, С. Вородач, О. Бутковський, В. Васильшин, Т. Виницький, А. Ричман, Я. Демчук, І. Дзялик, Марія Гріб, Д. Запотоцький, І. І. Стефанія Іванчук, П. Кайдал, О. Камінець, Т. Ковальський, М. Крук, П. Кузін, Т. Мінчик, М. Нілля, П. Оніський, Т. Оніський, М. Питель, П. Поніа, І. І. Софія Полик, Ред Стар Кол Ком., П. Романів, І. І. Олена Сас, В. І. Катерина Сеньків, І. Стефанія, М. Сушинський, В. Чир, П. Тимоцько, Ю. Шевчук, П. Шестий, М. Ших, І. Шольницький, А. Холевко \$6; по \$5: Бр. св. Михайла (Гемтремк), Укр. Червоний Хрест, Тов. Т. Шевченка, Молод. Від. 165, Відділ У. Н. Союзу (з Толідо, О.), о. Л. Сембратович, І. Андрусевич, Л. Баїл, В. Візничак, П. Баран, Д. Базилевич, І. Батрин, В. Бінк, С. П. Боднар, Розалія Бінба, М. Баранецький, М. Бодруг, М. Вацинець, В. Водянский, М. Голі, І. Вихорик, В. Братусь, М. Горбонський, П. Гутник, Марія Гекло, І. Гава, І. Гринох, І. Дитиняк, Д. Дубрівний, І. Загарія, О. Залітний, С. Замтон, М. Казимирів, І. Камінецький, І. Каміньський, І. Каралаш, О. Карнет, І. Квашинський, І. Кінашук, І. Кирилюк, Марія Кирилюк, І. Кішук, В. Клоб, Г. Коваль, М. Козак, І. Козмина, О. Куляга, С. Любінський, Ірина Любінська, А. Малиняк, Г. Малиняк, В. Мисків, К. Михайлюк, Т. Михайлюк, І. Мулярчук, Ю. Новак, Чарльз Новак, В. Олексин, І. Остапенко, Д. Павляк, А. Павляк, М. Полик, Т. Дольовий, Т. Петрик, М. Романів, О. Романчук, С. Ривак, І. Рунчик, І. Савчин, М. Свідан, С. Соматі, І. Столяр, І. Семенів, В. Сеньків, М. Сеньків, В. Сербай, А. Сломка, І. Слупецький, П. Сова, Я. Станіславський, О. Старко, Я. І. Параскевія Стельмах, П. Тероник, А. Терлицький, Я. Тимоцько, Т. Торський, В. Філь, Джордж Р. Филер, І. Чайковський, Г. Чорний, Ю. Шевчук, В. Шеремета, Марія Шеремета, О. Шеремета, В. Шкільник, О. Шкрібало, Т. Яремчук, д-р І. Янів; Анна Кібіз \$4; по \$3: о. О. Крохмальний, М. Михайленко, Марія Сивик, В. Шеремета; по \$2: П. Кізел, М. Кіпінг, П. Кузін, Анна Курило, І. Масляк, П. Попович, Т. Райковський, О. Тимочко, М. Чорний з Толідо, О. М. Лаворчин, В. Голубатий; по \$15: Т. Жарко, С. Хімків, Я. Подіва, І. Хомич; Ю. Федориниш, П. Круковський, Є. Наковичин, Т. Губський, М. Осенський, Анна Шевчук, С. Мадаль, Дембський, К. Медвіль, Марія Убога, М. Гусак, М. Мариняк, Т. Пліш, А. Патра, Е. Карпінка, М. Федюк, М. Черватий, Софія Вишатицька, Анна Михайленко, Ю. Шевчук, Н. Дмитриниш, М. Кінашук, П. Гнатчик, М. Ганяк, В. Жмуд, Анна Васка, Анастасія Москачук, А. Грошків, В. Тарас, В. Коваль, М. Погрод, Є. Михайлюк, І. Петричович, І. Яшук, О. Ярема, Ф. Санітський, І. Давидович, М. Викарий, В. Березуляк, І. Каміньський, д-р А. Т. Кібіз, Г. Войтович, Марія Голубаті, Колберт, А. Шеванко, Т. Чопка, М. Овоц, Анна Овоц, Бері Зодовко, Н. Кула Шіт, С. Сова, М. Дворчин, Ольга Чиніська, Г. Ревусько.

Степан Чорний.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Посвячення лічниці й захисту.

В неділю, 10 жовтня, так як було оголошене в українській пресі, відбулося в нас небувале й рідке торжество: посвячення і віддання до прикладного вжитку Першої Української Лічниці і Захисту для старців.

Посвячення довершив сам фундатор, Преосвященний Владика Константин, разом з десятима священниками. Після релігійної церемонії відбулася з цієї нагоди спільна вечеря в галі Українського Товариства Громадян, де тостмайстром був др. В. Галан.

Підчас вечери промовляли священники і представники товариств. У своїх промовах говорили про потребу будувати подібних установ по всіх більших осередках нашої імїграції. Заразом складала свої жертви на розбудову державно-народних установ. Започаткував це — сам Владика, складаючи на руки комітету 500 доларів. Увесь прихід з свята виносив \$1,522.55. Розходив було \$182.15. Осталось \$1,340.40, які віддано зарядові повище згаданих установ. Комітет, який займався тим ділом, складає на цій місці всім жертводавцям щирю подяку.

За Комітет: Степан Олес, секр.

Даю вам лік і пораду не лише проти недуги, але й проти всякого зла в житті... "Погордьте смертю". Нічого вже нас не обходить, коли ми перестали її боятися. — (Сенека).

ІЗ ДІВ ІНДІ

Майор британських колоніальних військ, Бенкрофт, під час побуту у приятеля, власника плянтації в Індії, був свідком незвичайної події, яка для тих, що не знають тайн життя тієї величавої британської колонії, може виглядати неправдоподібною. Плянтатор перестеріг майора, що від кількох днів бушує в тій околиці тигр-людод, зв. „мен-ітер“, якого жертвою впало вже кільканація туземців. Під час ловів майор за примітив, що на краю джунглів біля джерела відпочиває мандрівний йог. Звернувши йому увагу, що місце, яке він вибрав собі на відпочинок, дуже небезпечно, бо там приходиться хижак пити воду. Йог, затоплений у думках, не звертав зовсім уваги на пересторогу і далі роздумував. Вночі пробудився обома англії, бо собаки гавкали завзято. Це був безсумнівний доказ, що показався тигр. Вранці зозброєю обома приятелі пішли за свіжими слідами хижаків до джерела, при якому на своє здивування побачили того самого йога, що все ще сидів задуманий. Довкола видно було багато слідів нічної мандрівки кровожадного хижаків, що кілька разів підходив до сидючої постаті та зупинявся від неї у віддалі двох кроків. Кожного пересічного смертельного був би хижак напевно роздер. Йог, видно, мав якусь таємну силу, що усмирювала хижаків, і в цю силу так вірив, що не зважаючи на перестороги, остався всю ніч на тій самій місці.

Теорія умовності.

— Ну, знаєш, це страшно! — каже жінка — ми вже йдемо, а ти ще читаєш газету!

— Це дуже негарно — відповідав чоловік. — Я читаю газету, а ви вже йдете!

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1938 РІК

Золотоверхий Київ.

Гетьман Іван Мазепа.

Ці Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 3x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подано іма святого, пости зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скелари повинні на цей рік для своїх покупок роздавати повні календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській кантарії в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, або кингара, повних календарів, хай пише впродовж до нас на поштову адресу. — В нас є великий склад різного роду календарів і святкових карток. Агентів, скеларів і інших хай пишуть по безплатній каталог до: 133-135, U.KRAKIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

НЕ НОВА

Наша обслуга не є нова. Хоч вона під кожним оглядом модерна, то кожний бачить, що за нею є 30-літній досвід; 30 літ науки, як обслуговувати найкраще.

Це річ такої великої ваги, що ми не можемо собі уявити, як хтось може не звернути на це уваги.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

НОВІ КНИЖКИ З КРАЮ

Д-р Шухевич Степан: ГІРКИЙ ТО СМІХ. Воєнні оповідання	\$ 85
Полінич, Б.: КІМНАТА З ОДИНМ ВХОДОМ, сенсаційна повість	50
Полінич, Б.: ТОВАРИШІ УСМІХУ, сенсаційна повість	40
Мродовський, Д.: ГАЙДАМАКИ, в двох томах	1.00
Гоголь, М.: СТРАШНА ПОМІСТА та інші оповідання з передмовою М. Голубця	50
Радич, В.: МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК, в двох томах	1.00
Чайковський, Андрій: ЗА НАЖИВОЮ. Повість з галицького селянського життя	50
Горинський, П.: ПІД ПРАПОРІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	50
Будзинівський, В.: ГРЕМИТЬ. Історична повість	50
Голубець, Микола: ГЕРІ ВІДНО СЕЛО. (Нарис)	50
Косач, Юрій: СОНЦЕ В ЧИГІРИНІ. Повість про декабристів на Укр.	50
Павло, Свй (Савицький): СТЕПОВІ ОПОВІДАННЯ	50
Туринський, Осип: СИН ЗЕМЛІ, в двох томах	1.00
Вері, Жиль: ЗАМОК У КАРПАТАХ	40
Островський, В.: ЗА ГРОШЕМ. Оповідання	50
Голубець, Микола: ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЛЬВІВ. Епізоди боротьби XIII—XVIII в.	25

Замовлення враз з належитістю слати на адресу:

"СВОБОДА"

81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КИТАЙСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Роби радше добре вдома, ніж мав би ти бігти тисячу миль, щоби принести в жертву каділо.

Шляхотний помагає своїм ближнім.

Горді знаються з горіями, добрі люди з добрими людьми.

Найліпше місце у світі є між стінами власної хати.

Насамперед дбай про тіло й духа. Потім май родину і добре прав нею. Щойно потім можеш правити народом.

Коли живемо лише рижом і водою, коли за подушку маємо власну руку, всеж можемо веселитися.

Сіль походить із води, та коли її вкинути назад у воду — розплинеться. Так і чоловік, зроджений з жінки, коли наблизиться до жінки — загине!

Несправедливо здобути почести та багатство, наче хмари.

Приятелювання з добрими людьми зростає постійно так, як вечірня тін.

Люди відділені від людей, це наче волосся, що випало з голови.

Приятелювання з лихими людьми це наче тін у вчасний ранок: вона постійно меншає.

Дбайливість і ошадність, це коріння багатства і почестей.

Хто доживає трицятий рік, а не оженився, хай вже не жениться. Хто до сорокового року не став власником маєтку, хай не тужить за маєтком. У п'ятидесяти роках хай не закладає дому, ні в шістдесяти хай не вибирається на мандрівку, бо час для таких річей минув йому; а коли вже візьметься за такі речі, останеться йому лише маленька хвилюночка, щоб ними натішиться.

Щойно як маєш шістьдесят літ, твої вуха чують те, що ти сам приказуєш собі.

Чемність.

— Знаєш, Олю, ти зовсім як рожа.

— З причини запаху?

— Ні, тому, що з'янеш...

ІДЕАЛЬНА ЖІНКА — КСАНТИПА.

Імя Ксантипи стало означенням із цокотухи, сварливої, старої, поганою жінкою, яка затроювала життя розумному, ідеальному чоловікові. Сократ, один з найдеальніших зразків людини, міг тільки завдяки своїм незвичайним прикметам характеру жити з Ксантипою і терпіти її поведінку. Більш як 2000 років має світ такий погляд про жінку Сократа; устійливі його люди поважали — істориків.

Та ось виявляється, що все це не історія, а зловбий наклеп. Істориків помилилися, бо найновіші дослідження представляють Ксантипу у зовсім іншому світлі. Знайшлися матеріали, що дозволили ще раз перевірити історію подружжя Сократа. Ксантипа була донькою селянина з провінції і приїхала до Атен. Вона була молода, гарна, симпатична, скромна і навіть розумна, з тим здоровим хлопським розумом, що вміє перевищити поверхню освіту дам із вищого товариства. Вона була матеріально незалежна і могла жити з доходу свого маленького маєтку, що його залишив їй батько. Не диво, що довкола Ксантипи крутилося багато молодих інтелігентних людей і вона мала чимало кандидатів до своєї руки. Кажуть, що навіть Алькібіад, тодішній князь жіноцтва, звернув увагу на її красу та наївну простоту і добивався успіхів у неї, але надурно. Вона відкидала залицяння всіх кандидатів.

ЗАМІНЯНІ ДІТИ.

До адміністраційної влади у Варшаві зголосився Яків Айзенберг і зложив писемне прохання зміняти йому імя і назвище на Авраам Рубін-Мондшайн. Одночасно зголосився Авраам Рубін-Мондшайн, просячи, щоби міг називатися Яким Айзенбергом. Справа викликала загальне здивування. Показалося, що 36 літ тому в мешканні батька Айзенберга дві мами, Айзенбергів і Мондшайнов, вродили одночасно двох синів. Під час ритуального обряду через помилку обох хлопців заміняли, але на це ніхто не звернув уваги. Аж недавно вирінуло підозріння, що щось тут не в порядку. А саме молодий Айзенберг дуже подібний до старого Мондшайна, а зате молодий Мондшайн подібніший до старого Айзенберга. Переведено аналізу крові і показалося, що оба молоді жиди мусять зміняти імена і назвища, бо походять від інших батьків, ніж це записано їм у метриці.

БУЗЬКИ ВІДЛЕТІЛИ.

Хто вертався 27. серпня ц. р. із Ворохти (знад Прута), бачив цікаве явище. Недалеко Дністра на просторі від Галича до Журавня (біля залізничного шляху) видно було п'ять величезних громад бузків, кожна громада могла мати по кілька тисяч штук. Бузьки летять гуртами, не рядами. Громади були в деякій віддалі від себе; дві громади були на землі, а три в леті в напрямі на Галич, Коломию, Чернівці та очевидно на Софію і далі до Єгипту над Ніль. Були це мабуть бузьки з цілої середньої Європи. Бузьки мають правдоподібно завжди постій, чи може і збірний пункт біля Галича. Може від цього і назва бувшої галицької столиці (багато північ-галич). Правильно бузьки повинні би відлетіти на другу Богородицю (після осіннього зривання дня з ніччю).

ХОТІВ ВІДКРИТИ ТАЙНУ СМЕРТІ.

16-літній Василь Стефанішин у Воскресинях, пов. Коломия, хотів знати, як виглядає смерть. Тому пішов вечором, як старші бавилися, зо своїм 12-літнім братом Іваном на недалеку леваду. Тут виліз на високе дерево, заложив собі посторонок на шию і скопив. Коли брат побачив, що Василь повис у повітрі і починає душитися, виліз також на дерево і перетяв посторонок. Висільник упав на землю і тяжко потовкся, так, що його відвезли несприятимого до коломийського шпиталю.

ЛЮДСЬКА ДУРНІСТЬ НЕ МАЄ ГРАНИЦЬ.

Змагун Теренс МкКарті перебував недавно боротьбу, котра свідчить рівночасно про його фізичну силу і про умову вбогості. Міська культура йому надокучила й він постановив виїхати на полювання диких звірів до Африки. Полюючи над рікою Лімпопо, змагун натрапив на великого леопарда, котрий кинувся на псів і роздирав їх одного за одним. МкКарті не хотів стріляти, бо жалував псів. Тому з великими руками кинувся на леопарда і закипіла страшна боротьба, в котрій снайч мало не стратив життя. Врешті йому вдалося вхопити леопарда за горло „неадекватно“ і задушити. Переможна боротьба коштувала МкКартія багато крові; він був страшенно подраний і покусаний, і був змушений дати собі зашити 26 ран.

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ

На всіх імпресах і весіллях „Радіо Оркестра“
М. А. СЕРБІНСЬКОГО
Обслуговує і найвибагливіших.
169 AVE. A, NEW YORK CITY.
Telephone: ALgonquin 4-4952

Д-Р Е. Я. МИХАЛЕНКО

ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
1805 W. CHICAGO AVENUE
(cor. Chicago and Ashland)
CHICAGO, ILL.
Урадові години:
1-4; 7-9 P.M.
Office phone: Seeley 5004
Res. phone: Van Buren 1126

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
Between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урадові години: рано від 10 до 12
вечір від 6 до 8, а в неділю
рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без різниці, як далеко проїжджає. Враз пороби таке фонуйте до нас. Обслуга шир і чесна. Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5747

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАЙМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 6-6577

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удирейкер
аряджує погребам по ціні та низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
137 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Honored Funerals as low as \$150
Telephone: Orchard 4-2568

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ

НАПЕРЕДОДНІ
ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ
В ДВОХ ТОМАХ

Написав
Остан П. Білозерський.
ЦІНА \$1.00.
в Книгарні „Свободи“
"СВОБОДА",
81-83 Grand Street,
або P. O. Box 346,
Jersey City, N. J.

Добрий приклад.

— Маєш сорок три роки, а досі з твого мальованого нічого не вишло. Рафасель у твою віці вже від п'ятих літ не жив!

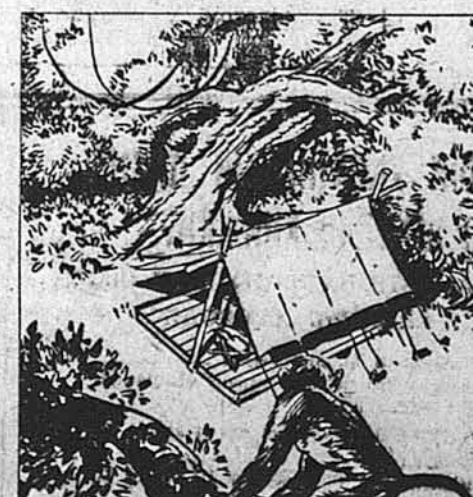
ТАРЗАН І БОГІНЯ МАІВ.

Раглан, побавивши цю процесію, приляг до каменя так, наче хотів у нього втиснутися. Та цікавість всетаки не дозволила йому від них відвернути очей. Він бачив, що Тарзана ведуть на смерть. У його серці зродилося дивне почуття. Ось так гине той чоловік, на якого він полював стільки разів. І пощо було на нього засідати? — думав тепер Раглан.

Тимчасом малпочка Нкіма теж не марнувала часу. Їй справді було дуже скучно без Тарзана і вона трохи лютилася, що він не вертається, але щоб надолужити собі ту втрату, вона пішла в ліс між малпи і там чванилася перед ними, що вона є приятелька короля нестрів. Тарзана. Малпи, подібно як багато людей, люблять дуже хвалитися.

Та хоч інші малпи дуже дивувалися їй і поважали її за те, то проте ці перехвалки остаточно Нкімі набридли. Деяким людям вони не набридають до смерті, Нкіма була не з тих. Наговорившись доскоду, вона скоро побігла назад до шатра, щоби подивитися, чи Тарзан уже вернувся. Шатро було порожнє. На Нкіму найшов ляк і вона відчула інстинктом, що щось але.

Вона скочила знов на дерево і почала з цілої сили кликати: „Тарзане, де ти?“ Але ніхто не відзивався. Кілька разів викрикувала так Нкіма і тільки її власний голос повертався відглагом до неї. Нагло вона почула чинісь відповідь: „Тарзан тепер уже десь мертвий“. Нкіма глибоко вгору і побачила маленьку малпочку, що вискакувала ці зловіщі слова.